

Spis treści

Wstęp	11
Część I	
Podstawy polityki międzynarodowej	15
1. Stosunki międzynarodowe jako dyscyplina nauki (<i>Longin Pastusiak</i>) ..	17
2. Podmiotowość w stosunkach międzynarodowych (<i>Zbigniew Olesiński</i>) ..	28
2.1. Kształtowanie się stron stosunków międzynarodowych	29
2.2. Podmiotowość państwa w stosunkach międzynarodowych	33
2.3. Podmiotowość w czasach globalizacji	37
3. Prawo międzynarodowe jako normatywna podstawa stosunków między- narodowych (<i>Janusz Symonides</i>)	47
3.1. Prawo międzynarodowe fundamentem porządku między- narodowego	47
3.2. Znaczenie i rola prawa międzynarodowego w teoriach stosunków międzynarodowych	49
3.3. Specyfika prawa międzynarodowego	51
3.4. Podstawa obowiązywania i przestrzegania prawa między- narodowego	55
3.5. Karta Narodów Zjednoczonych — konstytucją społeczności mię- dzynarodowej	57
3.6. Umacnianie się normatywnych podstaw stosunków między- narodowych w XXI w.	61
4. Dyplomacja (<i>Zdzisław Rapacki</i>)	65
4.1. Pojęcie i geneza dyplomacji	65
4.2. Ewolucja dyplomacji	66
4.3. Uczestnicy stosunków dyplomatycznych	67
4.4. Organizacja służby dyplomatycznej	70
4.5. Służba dyplomatyczna i konsularna	72
4.6. Funkcje dyplomatyczne	74

4.7. Personel dyplomatyczny	76
4.8. Przywileje i immunitety dyplomatyczne	78
4.9. Misja dyplomatyczna	78
4.10. Protokół dyplomatyczny	80
5. Organizacje międzynarodowe w stosunkach międzynarodowych (<i>Agnieszka Legucka</i>)	84
5.1. Pojęcie i klasyfikacje organizacji międzynarodowych	84
5.2. Organizacje międzynarodowe działające w sferze bezpieczeństwa	88
5.3. Organizacje międzynarodowe w sferze gospodarczej i handlowej	95

Część II

Gospodarka światowa	101
6. Struktura gospodarki światowej (<i>Juliusz Kotyński</i>)	103
6.1. Struktura produktu światowego w 2016 r. według głównych wytwórców	103
6.2. Zróżnicowana dynamika produkcji według grup krajów	107
6.3. Struktura produkcji światowej według krajów o różnym poziomie dochodów oraz według rodzajów działalności gospodarczej	111
7. Handel międzynarodowy (<i>Juliusz Kotyński</i>)	116
7.1. Tendencje w światowym handlu towarami i usługami	117
7.2. Wielkość, struktura i dynamika handlu światowego w latach 2015–2018	118
7.3. Struktura geograficzna i intensywność handlu między regionami świata w 2012 r.	121
8. Globalizacja (<i>Zbigniew Zimny</i>)	130
8.1. Globalizacja we współczesnym świecie	130
8.2. Pojęcie i przejawy globalizacji gospodarczej	131
8.3. Mierzenie globalizacji	133
8.4. Rozwój globalizacji	135
8.5. Rola korporacji transnarodowych i bezpośrednich inwestycji zagranicznych w globalizacji	141
8.6. Znaczenie KTN i BIZ w gospodarce światowej	146
8.7. Przyszłość globalizacji	150
9. Międzynarodowe migracje ludności (<i>Witold Małachowski</i>)	156
9.1. Współczesne trendy migracyjne	157
9.2. Skutki ekonomiczno-społeczne migracji	158
9.3. Ruchy migracyjne w Polsce	160
10. Bieda i bogactwo w gospodarce światowej (<i>Janusz Kostecki</i>)	166
10.1. Nierówności społeczno-ekonomiczne jako problem współczesnego świata	166
10.2. Globalny i regionalny wymiar dysproporcji rozwojowych	167
10.3. Dysproporcje w poziomie rozwoju krajów	172

10.4. „Wykluczeni” w gospodarce światowej	175
10.5. Zróżnicowanie dochodowe i majątkowe	177
10.6. Szanse na zmniejszenie rozmiarów światowego ubóstwa	179
11. System walutowy świata (<i>Ryszard Michalski</i>)	182
11.1. System Bretton Woods i jego instytucje	182
11.2. Rozwój rynków walutowych	186
11.3. Epoka pieniądza papierowego	189
11.4. Funkcjonowanie międzynarodowego rynku walutowego	191
11.5. Ponadnarodowa integracja walutowa	194
11.6. Niebezpieczeństwo wojen walutowych	196
11.7. Problem reformy międzynarodowego systemu walutowego	197
12. Międzynarodowe przepływy kapitału (<i>Andrzej Dorosz</i>)	202
12.1. Skala obrotów kapitałowych	204
12.2. Okres przed wojnami światowymi	205
12.3. Okres po II wojnie światowej	207
12.4. Współczesna struktura geograficzna i przedmiotowa transgranicznych przepływów kapitału	211
12.5. Rozwój międzynarodowych rynków finansowych	219
13. Globalny kryzys finansowy z końca pierwszej dekady XXI w. (<i>Andrzej Dorosz</i>)	223
13.1. Kryzys finansowy — definicja, przyczyny, objawy	223
13.2. Międzynarodowe podłoże kryzysu	226
13.3. Kryzys finansowy w USA	228
13.4. Rozprzestrzenienie się kryzysu	232
13.5. Finansowe i instytucjonalne konsekwencje kryzysu	237
Część III	
Współczesny ład międzynarodowy	243
14. USA w międzynarodowym układzie sił (<i>Longin Pastusiak</i>)	245
14.1. Pozycja gospodarczo-społeczna	245
14.2. Potencjał militarny	250
14.3. Pozycja w światowej nauce i kulturze	253
14.4. Pozycja polityczna	255
15. Rola Unii Europejskiej na arenie międzynarodowej (<i>Renata Pałka</i>)	260
15.1. Podstawowe informacje o Unii Europejskiej	260
15.2. Unia celna	266
15.3. Ochrona konkurencji i konsumentów w UE	268
15.4. Polityka pieniężna Unii Gospodarczo-Walutowej	270
15.5. Ochrona zasobów rybnych w UE	271
15.6. Nowy wymiar polityki handlowej	272
15.7. Polityka zagraniczna UE i jej rola w organizacjach międzynarodowych	275

15.8.	Polityka rozszerzenia Unii, jej stosunki sąsiedzkie i makro-regionalne	278
15.9.	Pomoc humanitarna	281
15.10.	Rola unijnych regulacji w tworzeniu nowych światowych standardów	283
15.11.	Unijne dziedzictwo kulturowe	285
16.	Wzrost znaczenia Azji Wschodniej na scenie globalnej (<i>Bogdan Góralczyk</i>)	288
16.1.	Azja Wschodnia po przełomie 2008 r.	288
16.2.	Chiny jako kluczowy rozgrywający w regionie	291
16.3.	Scenariusz Wielkich Chin	295
16.4.	Japonia w koncepcjach Shinzo Abego	297
16.5.	Półwysep Koreański — nadal podzielony	300
16.6.	Rola Azji Wschodniej w nowym ładzie globalnym	302
17.	Rosja w Europie i świecie (<i>J. Paweł Gieorgica</i>)	309
17.1.	Federacja Rosyjska jako mocarstwo światowe	309
17.2.	Pozycja Rosji w wymiarze kontynentalnym	317
17.3.	Hegemonistyczna pozycja Rosji w układzie regionalnym	325
17.4.	Możliwy scenariusz przyszłości	330
18.	Perspektywy rozwoju Brazylii i innych krajów Ameryki Południowej i Środkowej (<i>Zbigniew Olesiński</i>)	334
18.1.	Tożsamość regionu	334
18.2.	Proces globalizacji	339
18.3.	Brazylia — wschodzące mocarstwo	341
18.4.	Miejsce Brazylii i innych krajów Ameryki Południowej i Środkowej w globalizującym się świecie	344
18.5.	Skutki kryzysu z lat 2008–2009	346
19.	Problemy Bliskiego Wschodu oraz Afryki Północnej (<i>Janusz Mrowiec</i>)	347
19.1.	Położenie geograficzne i znaczenie regionu	347
19.2.	Rozwój społeczno-gospodarczy	349
19.3.	Bliski Wschód kolebką religii monoteistycznych	350
19.4.	Fundamentalizm	351
19.5.	Państwo islamskie	352
19.6.	Terroryzm	353
19.7.	Różnice cywilizacyjne	355
19.8.	Konflikt arabsko-izraelski	356
19.9.	Problem Kurdów	357
19.10.	Arabska wiosna	357
19.11.	Stosunek do Zachodu	358
19.12.	Perspektywa rozwoju sytuacji na Bliskim Wschodzie	359
20.	Kraje Afryki (<i>Zbigniew Olesiński</i>)	363
20.1.	Przedkolonialna Afryka Subsaharyjska	363
20.2.	Okres dominacji europejskiej	364

20.3. Pierwsze lata niepodległości	365
20.4. Afryka Zachodnia i Środkowa	367
20.5. Republika Południowej Afryki i inne kraje Afryki Południowej	369
20.6. Afryka Wschodnia	372
20.7. Wyzwania współczesnej Afryki	373
21. Potrzeba stworzenia nowego ładu światowego (<i>Longin Pastusiak</i>)	376

Część IV

Pozycja Polski we współczesnym świecie	387
22. Pozycja Polski — polityczna, społeczna, kulturalna i naukowa (<i>Longin Pastusiak</i>)	389
22.1. Polska w polityce międzynarodowej	389
22.2. Problematyka społeczna	394
22.3. Kultura i nauka	397
23. Pozycja gospodarcza Polski w świecie (<i>Ryszard Michalski</i>)	402
23.1. Oszczędności krajowe i import kapitału	403
23.2. Stosunki gospodarcze z zagranicą	405
23.3. Polska gospodarka a globalny kryzys finansowo-gospodarczy	406
23.4. Sytuacja finansowa państwa	408
24. Zewnętrzna pozycja finansowa Polski (<i>Andrzej Dorosz</i>)	413
24.1. Czynniki określające zewnętrzną pozycję finansową kraju	413
24.2. Sytuacja w bilansie płatniczym	414
24.3. Oficjalne aktywa rezerwowe	417
24.4. Międzynarodowa pozycja inwestycyjna	419

Ameryki Łacińskiej i Azji

Przebiegu demograficznemu towarzyszy proces globalizacji stwarzający z jednej strony szanse przyspieszenia wzrostu gospodarczego, ale z drugiej wymuszający konieczność zmiany kwalifikacji zawodowych, niekiedy fundamentalnej reorientacji mentalności, chociażby tylko z powodu dążenia do wyższej jakości produkcji, nirowszego terminów i warunków dostaw. Wszystko to powoduje często konieczność zmiany miejsca zamieszkania — czasami do odległych regionów świata, co z ludźmi wywołuje zmiany kulturowe, dostosowanie się do nowych warunków życia w innych społeczeństwach i często silne stropy w tych społeczeństwach.

Trochę globalizacji powodują przy tym napięcia zarówno w krajach rozwijających się, gdzie głównie rośnie liczba ludności, jak i w krajach rozwiniętych, gdzie obserwuje tendencja ograniczonego wzrostu liczby ludności lub wręcz jej spadek.

W wielu krajach wysoko rozwiniętych, a głównie w USA, Kanadzie oraz niektórych krajach Europy Zachodniej, w wyniku procesów globalizacji kształtują się regiony o zminiejszającej się liczbie miejsc pracy, karzącymi się miastach i aglomeracjami infrastrukturalnymi, co jest źródłem dodatkowych napięć społecznych.

Te fundamentalne problemy narastały w ostatnich kilkudziesięciu latach i dzisiaj widac, że trudno je będzie rozwiązać za pomocą dominujących obecnie us